

به نام خدا

مباحث جلسه دوم درس حقوق تجارت

دانشجویان ترم یک رشته حسابداری

فصل اول

کلیات و تعاریف

۱- تعاریف: در ابتدا به چند تعریف اصلی و مهم حقوق تجارت می پردازیم:

۱-۱- تعریف حقوق تجارت: چنان چه در مقدمه گفته شد حقوق تجارت شاخه ای از حقوق خصوصی است

که به روابط حقوقی (معاملات) بین تجار و اعمال تجاری می پردازد. بنابراین حقوق تجارت دو موضوع اصلی دارد: یکی معاملات مابین تجار و دیگری اعمال تجاری.

۱-۲- تعریف تاجر: ماده ۱ قانون تجارت در تعریف تاجر مقرر می دارد: "تاجر کسی است که شغل معمولی خود را معاملات تجاری قرار دهد." این تعریف علاوه بر اشخاص حقیقی، اشخاص حقوقی را نیز در بر می گیرد. (در فصل بعد توضیح داده خواهد شد.) به موجب ماده فوق برای این که کسی تاجر محسوب شود سه شرط اصلی لازم است. تاجر باید:

اولا: معاملات تجاری انجام دهد.

ثانیا: انجام معاملات تجاری به نام و به حساب خود تاجر باشد. بنابراین اگر شخصی عملیات تجاری را به نام و حساب شخص دیگری انجام دهد تاجر محسوب نمی شود.

ثالثاً: انجام معاملات تجاری شغل معمولی و عادی وی باشد. در صورتی انجام معاملات تجاری شغل معمولی تاجر محسوب می شود که معاملات تجاری تکرار شود. میزان تکرار عملیات تجاری به نظر عرف و عادت محل بستگی خواهد داشت و نمی توان تعداد تکرار معینی برای آن قائل شد.

۱-۳- تعریف عملیات تجاری و انواع آن: عملیات تجاری اصولاً عملیاتی هستند که به طور مستمر به وسیله تاجر برای کسب سود انجام می گیرد. قانون تجارت ایران عملیات تجاری را به دو دسته عمده تقسیم کرده است:

الف) عملیات تجاری اصلی (ذاتی): عملیاتی هستند که ذاتاً تجاری اند، خواه توسط تاجر انجام شوند، خواه توسط غیرتاجر. در عملیات ذاتی، موضوع عملیات انجام شده مورد توجه است که معیار آن موضوعی است. (ماده ۲ ق.ت.)

ب) عملیات تجاری تبعی: عملیاتی هستند که به دلیل تاجر بودن یکی از طرفین یا هر دوی آن ها تجاری محسوب می شوند. در عملیات تبعی، عمل انجام شده به اعتبار شخص انجام دهنده آن که تاجر است، تجاری محسوب می شود، پس معیار آن شخصی است. (ماده ۳ ق.ت.)

* مواد ۲ و ۳ قانون تجارت را از متن قانون بررسی می کنیم....

۱-۴- انواع شخص و تعریف آن: از لحاظ حقوقی، شخص موجودی است که دارای حق و تکلیف است. به تعبیر دیگر می تواند صاحب حق و تکلیف باشد. شخص یا طبیعی است یا حقوقی.

الف) شخص حقیقی: شخص حقیقی که به آن شخص طبیعی نیز گفته می شود عبارت است از شخص انسانی. فقط افراد انسانی شخص طبیعی محسوب می شوند.

ب) شخص حقوقی: عبارتست از دسته ای از افراد با منافع مشترک، یا پاره ای از اموال که به هدف خاصی اختصاص یافته اند؛ که قانون آن ها را طرف حق و تکلیف می شناسد و برای آن ها شخصیت مستقلی قائل است. مانند دولت، شهرداری، دانشگاه، شرکت های تجاری، انجمن ها، موقوفات، ترکه و... به موجب ماده ۵۸۸

ق.ت. "شخص حقوقی می تواند دارای کلیه حقوق و تکالیفی شود که قانون برای افراد قائل است مگر حقوق و وظایفی که بالطبع فقط انسان ممکن است دارای آن باشد. مانند حقوق و وظایف ابوت، بنوت و امثال ذلک." مهم ترین حقوق و تکالیفی که اشخاص حقوقی دارا می باشند عبارتند از: حق داشتن نام، شخصیت حقوقی مستقل، اموال، دارایی، تابعیت، اقامتگاه، حق تملک، مسولیت مدنی و کیفری، ورشکستگی و...

اقامتگاه شخص حقوقی: مطابق ماده ۵۹۰ ق.ت. "اقامتگاه شخص حقوقی محلی است که اداره شخص حقوقی در آنجاست."

تابعیت شخص حقوقی: مطابق ماده ۵۹۱ ق.ت. "اشخاص حقوقی تابعیت مملکتی را دارند که اقامتگاه آن ها در آن مملکت است."

علت بحث از شخصیت حقوقی در قانون تجارت در ماده ۵۸۳ ق.ت. چنین بیان شده است: "کلیه شرکت های تجاری مذکور در این قانون، شخصیت حقوقی دارند."

در ادامه آشنایی مختصری با انواع شرکت های تجاری خواهیم داشت.